

**MUNI
ECON**

Finanční deriváty

Vymezení pojmů

Deriváty

- Finanční produkty, které se odvozují od jiných finančních produktů.

Druhy derivátů

- Pevné termínové operace (forward, futures, swap)
- Opce

Kategorie derivátů

- Úrokové, měnové, akciové, komoditní, úvěrové, ostatní deriváty

Spotový obchod

Forward

- Derivát s vypořádáním (výměnou, dodáním) dvou podkladových nástrojů v jednom okamžiku v budoucnosti.
- Může se jednat o výměnu pevné částky v jedné měně za dosud neznámou částku či případně za dluhový cenný papír, úvěr, vklad nebo půjčku v hotovosti, a to v téže měně (úrokový, úvěrový forward), o výměnu pevné částky v jedné měně za pevnou částku v jiné měně (měnový forward), za akciový nástroj (akciový forward) či za komoditní nástroj (komoditní forward). Obvykle se tento kontrakt označuje za forwardovou koupi či prodej podkladového nástroje.

Úrokový forward (interest rate forward)

- výměna pevné částky v jedné měně za dosud neznámou částku hotovosti či případně za dluhový cenný papír, úvěr, vklad nebo půjčku, a to v téže měně.
- Úrokový forward je sázkou na budoucí spotovou bezrizikovou úrokovou míru.
- I v případě výměny pevné částky za úvěr, vklad, půjčku, dluhový cenný papír či pohledávku se ekonomicky jedná o výměnu pevné částky za dosud neznámou částku. Podle způsobu vypořádání úrokový forward v praxi nabývá podoby jednoho ze tří kontraktů:
 - **Dohoda o forwardové úrokové míře** (čisté vypořádání)
 - **Forwardový termínový vklad, úvěr** (hrubé vypořádání ve formě vkladu, úvěru)
 - **Forwardová koupě či prodej dluhového cenného papíru či pohledávky** (hrubé vypořádání ve formě dluhového cenného papíru či pohledávky s určitou splatností)

Úrokový forward - dohoda o forwardové úrokové míře

- Forward rate agreement (FRA) je úrokový forward
- výměna pevné částky v jedné měně za dosud neznámou částku odvozenou od určité referenční úrokové míry (např. LIBOR, PRIBOR, EURIBOR)
- FRA prakticky nabývá podoby sázky na platbu na počátku úrokového období v částce představující diskontovaný rozdíl dvou naběhlých úroků po úrokové období, přičemž jeden naběhlý úrok odpovídá momentální spotové úrokové míře a druhý naběhlý úrok odpovídá úrokové míře dohodnuté při sjednání kontraktu.

Použití úrokového forwardu

Úrokové forwardy tvorby trhu

- Generování zisku z rozpětí mezi kotací nabídky a poptávky

Úrokové forwardy zajišťovací

Úrokové forwardy spekulativní

Měnový forward (currency forward)

- Měnový forward je forward na výměnu pevné částky v jedné měně za pevnou částku v jiné měně k určitému datu v budoucnosti.
- **Spotový měnový kurz**
 - Vypořádání obvykle T+0, nejpozději T+7
- **Forwardový měnový kurz**
 - Vypořádání od T+7

Akciový forward (equity forward)

Komoditní forward (commodity forward)

- Akciový forward je forward na výměnu pevné částky za akciový nástroj k určitému datu v budoucnosti.
- Komoditní forward je forward na výměnu pevné částky za komoditní nástroj k určitému datu v budoucnosti.

Futures

- Futures je standardizovaný forward obchodovaný na derivátové burze.
- Podrobnější info Jílek, Finanční a komoditní deriváty v praxi

Swap

- SWAP je derivát s vypořádáním podkladových nástrojů ve více okamžicích v budoucnosti.
- Představuje kombinaci několika forwardů, nebo spotu a forwardu s postupnou výměnou podkladových nástrojů.
- Swapy mohou být uzavírány k zajištění úrokového, měnového, akciového i komoditního rizika.

Opce (option)

- Opce je derivát s právem jednoho partnera (kupujícího opce, vlastníka opce) na vypořádání obou podkladových nástrojů v jednom okamžiku v budoucnosti (evropská opce) nebo během určitého období v budoucnosti (americká opce).
- Druhý partner je prodávajícím opce (vystavitelem opce) a obdrží od kupujícího opce opční prémii. Ta je obvykle splatná v okamžiku sjednání opce.
- Opce mohou být uzavírány jako úrokové opce, měnové opce, akciové opce či komoditní opce.

Úvěrové deriváty (credit derivative)

- Úvěrový derivát je finanční nástroj, který se skládá ze dvou či více podkladových úrokových nástrojů, případně také z jednoho či více podkladových akciových či komoditních nástrojů, a jeho reálná hodnota je ovlivněna rizikovou úrokovou mírou referenční jednotky.
- Slouží k převodu úvěrového rizika spojeného s úvěry či jinými nástroji od jednoho partnera (prodávajícího úvěrové riziko) na jiného partnera (kupujícího úvěrové riziko).
- Prostřednictvím úvěrového derivátu může dojít k snadnému převodu úvěrového rizika od jedné jednotky (např. banky) na jinou jednotku (např. pojišťovnu, penzijní fond), aniž by došlo k převodu podkladových nástrojů.

Úvěrové deriváty (credit derivative)

- Převod úvěrového rizika může být na dobu od sjednání kontraktu až do splatnosti referenčního závazku nebo na kratší období, může být také na celou částku závazku nebo pouze na jeho část.
- Úvěrový derivát může být vztažen k jedinému referenčnímu závazku nebo ke koši referenčních závazků jednoho dlužníka nebo několika dlužníků.
- Podstata trhu s úvěrovými deriváty je „jednosměrná“, neboť všichni aktivní účastníci (zejména banky) jsou ve stejné situaci – všichni se snaží převést již existující ztráty z pohledávek (poskytnutých úvěrů, koupených dluhopisů apod.) na někoho jiného (neznalé osoby), což nazývají hledáním zajištění proti úvěrovému riziku.

Úvěrové deriváty (credit derivative)

- Kupující úvěrového rizika zdůvodňují sjednávání úvěrových derivátů potřebou zvýšit výnosy, přestože téměř vždy jim úvěrové deriváty výnosy nejenom snižují, ale způsobují ztráty.
- Úvěrové deriváty slouží k přesunu ztrát:
 - V rámci vyspělých zemí z bank na pojišťovny a penzijní fondy (tj. na instituce s dlouhodobými závazky, u kterých je možné ztráty v rámci účetnictví na dlouhou dobu snadněji skrýt) a na podílové a hedgové fondy.
 - Z vyspělých zemí na finanční instituce (zejména banky a pojišťovny) střední a východní Evropy.

Úvěrové deriváty (credit derivative)

- Úvěrové deriváty jsou ve světě běžně nazývány jako **odpadky** produkované bankami
- Warren Buffet pro ně používá pojem „**toxický odpad**“, který se převádí z rozvah bank do náruče neznalých osob. Podle něho jsou úvěrové deriváty peklem – snadno lze na úvěrové deriváty naletět, ale obtížné je se jich zbavit.
- Časopis „The Banker“ je označil za „**zlato bláznů**“.

Zdroje:

- Jílek, J. (2010). *Finanční a komoditní deriváty v praxi* (2. uprav. vyd.). Praha: Grada.
- Dvořák, P. (2008). *Deriváty* (Vyd. 2., přeprac.). V Praze: Oeconomica.